Nro 289.

KURJER POLSKI

WARSZAWA
Sroda dnia 29 Września r. 1830.

Wszystko dla wszystkich.

Prenumerata miesięczna zlp. 2 gr. 20.
Kwar. zlp. 8. Nr pojedynczy gr. 5.

Wiadomosci Krajowe

Wiadomosci Krajowe

Głos JW. prezesa Banku hr. Jelskiego miany na posiedzeniu Banku polskiego dnia 25 września.

»Po raz drugi przychodzi mi powitać Was Panowie, zgromadzonych dla wysłuchania sprawy zakładu prawdziwie narodowego; bo wpływem swym dobroczynnym, każdego z osobna i kraj cały sięgającego. — Czas, co sam jeden sprowadza skutki przyczynom, a nadzieję wieńczy lub zawodzi; czas mówię, przeprowadził już dwa lata przez instytucją, niedawno jeszcze do rzędu marzeń liczoną, dziś dla Twórcy swojego wdzięczności przedmiot. I Bank, w drugim zaraz roku istnienia swego, przedstawia działania o tyle wyższe od pierwszych, o ile tamte były niespodziane dla wielu. — Prezydujący w kommissji umorzenia przypomniał Wam Panowie zarys czynów Banku w r. 1828. Do mnie należy dać wam ich charakterystykę w r. 1829. — Rząd widzi potrzebę zaopatrzenia skarbu w nowy zapas, który podług okoliczności zastąpić ma nadzwyczajne kraju wydatki, lub posunąć przemysł krajowy. Zakład nasz odpowiada obu tym potrzebom. Podwajając on zaufanie obcych, podał sposobność zaciągnięcia pożyczki na warunkach nieosiągnionych dotąd przez żaden z krajów stałego lądu, a których nie dopięła późniejsza nawet pożyczka jednego z mocarstw sąsiednich. Przewidując dalsze téj pożyczki koleje, Bank, z upoważnienia ministra, wziął w niéj udział dość silny, aby nieochybnym ztąd zyskiem, pokrył koszta do niéj przywiązane. Jakoż, cena obligacji naszych przeszła wkrótce wszelkie rachuby, acz świadomych rzeczy nie zdziwiła; i papier ten, jeśli był powodem żalu lub straty, to jedynie dla tych, którzy o kredycie Polskim powątpiewać chcieli. — Stolica oczekuje wody, nadbrzeża, teatru. Dochody miejskie zbywają wprawdzie od wydatków zwyczajnych, lecz gdy z latami tylko z dochodów ulewa się kapitał, pożyczka przyśpieszyć może jedynie pożądane niemi rozrządzenie. Miasto nie miało już potrzeby szukania obcych kapitałów; Bank krajowy ocenił zamożność stolicy i żądany kapitał zaliczył. — Drogi bite, ten niezaprzeczony wyraz cywilizacji kraju, zajmują całą uwagę administracji wewnętrznéj. Przez lat kilkanaście ubito ich mil sto kilkadziesiąt; lecz koszta utrzymania, umniejszają coraz zasób przeznaczony na nową dróg budowę; tak, iż drogi już wyrobione, zwalniają postęp dróg nowych. N. Pan rozkazał szukać pomocy w Banku. Czternaście miljonów są przeznaczone na wybicie sześciu nowych głównych traktów, i za lat pięć, przeszło trzysta mil drogi bitéj w rozlicznych kierunkach, kraj przerzynać będzie. — Z tych, że tak powiem, po za obrębem zwyczajnych działań Banku, przechodząc do czynności jego zwyczajnych, znajdziecie Panowie, że każde z nich kilkakroć się wzniosły w porównaniu z rokiem poprzedzającym. — Kapitał Banku, zbliżony do zakresu

swojego, otrzymanemi z woli króla 10 miljonami ze świeżo zaciągnionéj pożyczki, wsparty wypuszczonemi już w obieg 16 miljonami biletów wierzytelnych i pomnożony 70 miljonami summ Bankowi powierzonych, przedstawia z końcem roku zeszłego massę urosłą do 120 miljonów, przeznaczoną na wsparcie handlu, kredytu i przemysłu. — Potrojenie to prawie kapitału, stósowną téż w obrotach Banku przyniosło odmianę. — Skupowanie wexlów krajowych, pożyczki i zaliczania wszelkiego rodzaju, dochodziły w upłynionym roku do 250 miljonów. — Nabywanie wexlów zagranicznych i papierów publicznych, przedstawia obrót przeszło 130 miljonów. — Ogólny zaś ruch obrotów bankowych, przenosił 630 miljonów. — Obok tak podniesionych czynności, i zyski Banku po strąceniu kosztów urosły blisko do trzech miljonów cztérech kroć sto tysięcy, a nawet i stosunkowo wyższemi są, aniżeli w roku poprzedzającym, bo wynoszą 11½ od sta. — Jeśli z upodobaniem przychodzi mi zwrócić uwagę waszą, Panowie, na wzrost ten czynności Banku, tedy nie sądźcie, abyśmy szukali chluby z takowego wygórowania zysków, a tém mniéj chcielibyśmy zostawić nadzieję podobnego ich nadal wzrostu. Owszem, tak wzniesione zyski utrzymać się nie mogą i nie powinny. Są one owocem szczęśliwego pomieszczenia w papierach publicznych, kapitałów zbywających od obrotów wewnętrznych, tudzież skutkiem operacji w obligacjach udziałowych. Lecz gdy obroty wewnętrzne, już tak znacznie wzniesione, zajmą z bezpieczeństwem całkowity majątek Banku, gdy ten odpowiadając właściwemu powołaniu swemu, unikając wszelkich i zawsze z niejakiém narażeniem połączonych przedsięwzięć, będzie mógł ograniczyć się tylko do zasilania przemysłu prywatnego; wówczas zyski Banku tak wysokiemi nie będą, lecz ciągle i stale, obok przyzwoitego od swych kapitałów dochodu, zlewać on będzie na kraj te nieprzeliczone korzyści, których zamiar utworowi jego przewodniczył. — W poczet tych właśnie skutków, już od chwili utworzenia Banku otrzymanych, liczy on ożywienie cyrkulacji, zniżenie stopy procentowéj, a ztąd umniejszenie lichwy; liczy pomoc udzieloną rozlicznym odnogom przemysłu, mianowicie zaś fabrykantom sukna i właścicielom owczarń krajowych; liczy wyraźnie wznoszący się ruch handlowy, wyraźniejszy jeszcze popęd dany przemysłowi, oraz ustalenie kredytu handlowego i publicznego. — Jeśli zaś nie wszystkie jeszcze gałęzie, mianowicie przemysłu rolniczego, odniosły z istnienia Banku bezpośrednią korzyść, przypisać to należy konieczności postępowania stopniowo, tam zwłaszcza, gdzie uprzednie przygotowania poprzedzić muszą koniecznie wykonanie stanowczego środka. Z rzeczy ludzkich, te tylko są trafne i trwałe, które w czasie, przezornie i z przysposobieniem są zrobione. Lecz jak ustawa Banku obejmuje w sobie zaród wszelakiéj jego dla dobra kraju pomocy, tak téż rozwinięcie jéj zupełne, jest nieustannym celem zatrudnień naszych. Potrzebne w téj mierze ostrzeżenie znajdujemy w spółkolegach ze zgromadzenia kupieckiego; przeciwko zaś szkodliwemu nawet opóźnieniu, macie Panowie rękojmię w światłéj i niezmordowanéj czynności ministra, oraz w potrzebnéj czynności kommissji z obu izb sejmowych wybranéj, któréj sąd czeka nas przy corocznem zdaniu sprawy z czynności naszych. — Tak osnowana instytucja zboczyć nie może od przeznaczenia swojego; i téj to harmonji zasad, téj jawności postępowania, przypisać należy wziętość, któréj Bank od początku istnienia swego w kraju i za granicą doznaje.«

(A. n.) Znaglony interesami przed niejakim czasem, przedsięwziąłem podróż do Kalisza. Bita, wygodna droga; w wielu miejscach porządne zamiast dawnych karczem oberże; kilka dosyć przyozdobionych miasteczek; ruch w nich znaczny i ogólnie widok podnoszącéj się wszędzie kultury, która szczególniéj uderza za wjazdem w granicę wdztwa kaliskiego: przejęły mnie zachwyceniem. Cieszyłem się, iż rządność i duch spekulacji, tak długo stronione przez Polaków, zaczęły wchodzić w ich przekonanie. Cieszyłem się i w myśli wystawiałem sobie wszystkie szczegóły świetności, jaką przez upowszechnienie we wszystkich klassach zamiłowania handlu, prze-

mysłu i nauk, okryć się może naród polski. Wśród tych przyjemnych myśli wjechałem do Kalisza. Lecz cóż słyszę? wszędzie na ulicach rozlega się język niemiecki. Zdziwiony w piérwszéj chwili, zapytuję żywo pocztyljona gdzie jestem? W Kaliszu, odpowie, niezawodnie w Kaliszu. Ha! pomyślałem sobie, to są pewnie obcy fabrykanci, których mnóstwo w ostatnich latach przybyło do naszego kraju. Dłuższy atoli pobyt w Kaliszu odmienił moje zdanie. Są wprawdzie fabrykanci w Kaliszu, ale nietylko oni mówią po niemiecku; Polacy, rodowici Polacy, równie na ulicach jak w domach swoich pomiędzy sobą więcéj używają niemieckiego, jak polskiego języka. Język polski słyszałem tu tylko na kazaniu, w biórach rządowych i szkołach. Obok języka równie szybko i obyczaje niemieckie upowszechniają się między Polakami w Kaliszu. Na ulicach, na przechadzkach, nierzadko ujrzéć niewiasty polskie w kompanjach mężczyzn, które całe posługują się jednym kuflem. Może kto powié, że to z niższych klass kobiéty. Oh! widziałem i z wyższych; na wizytę przybywają z pończoszką, którą już nie robią ale *sztrykują*. Byłem i na teatrze polskim, prawda znalazłem go licznym, ale to byli obywatele z województwa. Obywatele Kalisza chętniéj zawsze widzą scenę niemiecką, choćby najlichszą. Oszczędzając słusznego oburzenia światłych ziomków, nie będę się rozszérzał nad wielu jeszcze podobnemi rysami. Widząc je, nie mogłem nie zawołać: pocieszcie się dzieci Hermana! Przodkowie wasi 500 lat wojowali Słowian nadodrzańskich, 500 lat już dzierżyli pola ich, kraje, a dotąd jeszcze nie mogli ich wytępić. Dziś dla was inne nastały okoliczności; Polacy kaliscy starają się obyczajami swemi sprawdzić bajeczne podanie Tacyta, że aż do Wisły rozciągała się starożytna Germanja. I na toż przelewaliśmy krew swoją po całéj Europie? Na toż uchwaliliśmy miljony na pomnik dla spaniałego monarchy, który wskrzesił imie Polaków? Kto chce, aby uznawano jego byt, winien naprzód ten byt sam w sobie uznawać. Nikt nie jest szacowanym przez innych, kto nie szacuje sam siebie. Cywilizacja tę właśnie ma zaletę, iż daje sankcją indiwidualnym własnościom każdego narodu. Własnościami temi są język, obyczaje, prawa. Kto je odrzuca, ten bynajmniéj nie daje dowodu cywilizacji, ale owszem niczém nieusprawiedliwionéj lekkomyślności. Gdy właśnie te wyrazy kończyłem jednemu ze zniemczałych Polaków kaliskich, przerwał mi mówiąc: «Włocławek i niektóre inne miasta kujawskie bardziéj są zniemczone, a w części pruskiéj Kujaw jest towarzystwo rolnicze, do którego należy wielu Polaków z królestwa, lubo towarzystwo to wszystkie czynności odbywa w języku niemieckim.»

X.

Na wczorajszéj giełdzie warszawskiéj żądano za listy zastawne nie licząc kuponu zł. 1 gr. 2, po 95 zł.; za polskie obligacje udziałowe po 360 zł.; za rossyjskie assygnaty płacono po 179 zł. 20 gr.

Dziś zrana ciepła stopni 4. — Wczoraj w połud. 13.

Wczoraj wyciągnięto z koła loterji liczbowéj następujące numera: 72. 71. 56. 66. 19.

TEATR ROZMAITOŚCI. Dziś: Piętnaście lat czyli życie lokaja.

Wiadomości Zagraniczne

Hrabia Matuszewic miał posłuchanie u króla angielskiego w Brighton.

Wszystkie dzienniki londyńskie uważają zgon smutny Huskissona za stratę krajową. Sam Kurjer londyski przyznaje, że Xże Wellington przyjął wiele z jego rad liberalnych do swojéj polityki. Niedawno nazywały go gazety najpiérwszym w Anglji administratorem. Był reprezentantem z miasta Liwerpool. Tém się szczególniéj w parlamencie odznaczał, że najzawilsze sprawy krajowe umiał popularyzować; wymowa jego przybiérała zawsze znamie poufałego tonu. Nim skonał, ścisnął za rękę swego politycznego przeciwnika X. Wellingtona.

Z powodu zaślubin xiężniczki Marjanny, przeznaczył król niderlandzki dla ubogich 10000 zł. hol. Przygotowane z tegoż powodu rozmaite zabawy nie przyszły do skutku, gdyż teraz kiedy cały kraj jest w zamięszaniu, niewłaściwie byłoby bawić się.

Dnia 15 września było na ratuszu bruxelskim zgromadzenie, złożone z kapitana, podofficera i prostego żołnierza z każdéj sekcji gwardji obywatelskiéj. Postanowiono napisać adres do deputowanych południowych prowincji, z zachęceniem, ażeby króla prosili o odesłanie wojska hollenderskiego z Belgjum do załog hollenderskich. Wybrana deputacja pojechała z tym adresem do Hagi. Gdy się lud, przed ratuszem zgromadzony, z ust naczelne-

go wodza gwardji P. Hooghoorst o uchwale téj dowiedział, wydawał radośne okrzyki.

Burmistrz bruxelski wyjechał z miasta, jak tylko kommissja bezpieczeństwa zaczęła być czynną. Podobnież ogłosił komendant gwardji obywatelskiéj, że odtąd sprawować będzie tylko władzę wykonawczą, gdyż władza administracyjna przeszła teraz na kommissję bezpieczeństwa.

Dnia 14 września wieczorem zgromadziły się w Leodjum tłumy pospólstwa i żądały koniecznie broni. Patrole uderzyły na nie z bagnetem w ręku, ale zostały odpędzone kamieniami; dopiéro wystrzały skutkowały. Z powodu tego wypadku przybrał magistrat 21 obywateli.

Cesarz austrjacki mianował biskupa hr. Kolowrat Krakowskiego, arcybiskupem w Pradze.

Zaraz po objęciu dowództwa w Algiérze, wydał jenerał Clausel odezwę do mieszkańców królestwa algiérskiego, w któréj ich zapewnia, że król Francuzów pragnie tylko ich szczęścia. "Wasza religja, wasze obyczaje, zwyczaje i język będą szanowane,, powiedział między innemi naczelny dowódzca do zawojowanych mieszkańców. Nieprzychylni Francuzom rozgłaszali o nich pomiędzy Algiérczykami niekorzystne wieści; jenerał Clausel kazał ich za to ukarać. W rapporcie do ministra wojny donosi jenerał, że najlepszy duch ożywia wojsko, że officerowie z radością dowiedzieli się o szczegółach zaszłych w Paryżu wypadków, że stan zdrowia się polepsza. Z tém wszystkiém paryzka Gazeta Codzienna utrzymuje, że rapport ten zawierał także szczegoły, które rząd skłoniły do wzmocnienia wyprawy jedną dywizją. Taż gazeta przyrzeka ogłosić listę officerów wyprawy, którzy się podali do dymissji.

Sąd paryzki uwolnił zecerów i drukarzy, obwinionych o skupianie się buntownicze.

128 członków towarzystwa przyjaciół ludu podało do sądu żądanie, ażeby wraz z prezesem i sekretarzem byli sądzeni, przyznają bowiem, że wszyscy zgodzili się na manifest przeciw izbie.

Don Miguel nie pozwala okrętom francuzkim z banderą trójkolorową zawijać do portów portugalskich.

Dnia 30 września 1830 r. o godzinie 10 zrana na Saskiéj Kępie pod Warszawą, sprzedawane będą przez publiczną licytację prawnie zajęte ruchomości, jako to: szafy, kanapy, krzesła, lustro, obrazy, zegar stołowy, komody, stoły i inne więcéj dającym za gotowe pieniądze. — Tomasz *Szaniawski* K. T. W. M.

Ktoby znalazł małą xiążeczkę in 4to z różnemi notatkami, z kilku kartek złożoną, raczy ją odesłać lub odnieść do drukarni Gałęzowskiego; żądający nagrody, takową otrzyma.

OBWIESZCZENIA Z BIORA INFORMACYJNEGO
przy ulicy Krakowskie Przedmieście pod N. 377.

(1053) KARYKEL pojedyńczy albo parokonny ktoby chciał nabyć, zechce się zgłosić do Bióra Infor.

(1055) Przy ulicy Gwardji pod Nro 1980 na Iem piętrze jest do ustąpienia kwartalnie lub rocznie APPARTAMENT złożony z 5 Pokoi, przedpokoju, kuchni, stajni, wozowni i t. d. appartament ten jest bardzo gustownie odmalowany, bardzo ciepły i zachwycający ma widok na most nowy. Dzisiejszy posiadacz ustąpi go bardzo tanio; po dalszą wiadomość udać się trzeba tamże.

(1059) Potrzebny jest TERMINATOR do Sklepu żelaznego; chociażby nic więcéj nie umiał jak pisać i czytać, byle był dobrych obyczajów, miejsce mu wskaże Bióro Infor.

(1060) Osoba poświęcająca się dotąd na wsi zarządzaniu domem i gospodarstwem domowém życzy przyjąć miejsce GOSPODYNI; dalsza wiadomość jak wyżéj.

(1062) 50,000 DACHÓWKI Karpiówki z dobrego materjału, bardzo dobrze wypalonéj, jest do sprzedania razem lub częściami. Próbę téj dachówki oglądać można w Biórze Infor.; tamże i o cenie powziąść można wiadomość.

W DRUKARNI GAŁĘZOWSKIEGO. KANTOR GŁÓWNY PRZY ULICY DANIELOWICZOWSKIEJ POD N. 616